

Tursunboyeva Muhtabar Dehqonboyevna
Chirchiq davlat pedagogika universiteti o`qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada pedagogik jarayonga ilg'or pedagogik texnologiyalarni tatbiq etish, innovatsiyalarni joriy etish, o'qituvchi va tarbiyachilarni zamonaviy usullardan foydalanish, ko'nikma va malakalari bilan qurollantirish va shu kabi mavzular muhokama qilinadi

Kalit so`zlar: zamonaviy usullar, «indigo», ta`lim sifati va samaradorligini «Aqliy hujum», interaktiv usullar va metodlar, temperament

KIRISH

So'nggi yillardagi ta`lim-tarbiya mazmuni, shakli, vosita va metodlarini yangilashga e'tibor berish, maktabgacha ta`limga oid innovatsiyalarni izlash, uni ta`lim-tarbiya jarayoniga, tarbiyachilarning pedagogik faoliyatiga kiritib borishda malaka oshirish tizimining ahamiyati kattadir. Ayniqsa, pedagogik jarayonga ilg'or pedagogik texnologiyalarni tatbiq etish, innovatsiyalarni joriy etish, o'qituvchi va tarbiyachilarni zamonaviy usullardan foydalanish, ko'nikma va malakalari bilan qurollantirish malaka oshirish tizimi oldiga qo'yilgan vazifalar zamirida amalga oshirilmoqda.

Pedagogika yo'nalishida tatbiq qilinishi lozim bo'lgan muhim masala borki, u ham bo'lsa tarbiyachilarning pedagogik jarayonni zamonaviy usullar asosida maqsadli, tizimli va natijalarni bashorat qila olish orqali metodik jihatdan to'g'ri tashkil etishlarini ta'minlashdir. Interfaol usullar hozirgi kunda ta`lim islohotlaridagi ustuvor jihat va pedagogik muammolarni hal etishdagi roli, ta`lim samaradorligini ta'minlovchi muhim omillardan ekanligini etirof etish joizdir. Pedagogik texnologiya nazariyasining muhim jihat har bir pedagogning o'z imkoniyati darajasida, shuningdek, turli yoshdagi talim oluvchilarning o'ziga xos xususiyatlarini inobatga olgan holda, o'quv faolligini oshirish maqsadida ta`lim jarayonida interfaol metodlardan samarali foydalana olish bilan belgilanadi.

ASOSIY QISM

Hozirgi vaqtda dunyo psixologlari ta`kidlaganidek, «indigo» bolalar dunyoda sodir bo'layotgan voqea-hodisalarni kattalardanda tez sezmoqdalar. Shuning uchun bugungi kun tarbiyachilari oldida bir qator dolzarb vazifalar turibdi. Shulardan biri ta`lim jarayonida interaktiv usullardan foydalanishdir. «MTM tarbiyachilari qaysi interaktiv usullardan qanday foydalana oladi?» degan haqli savol tug'iladi.

«...Pedagog bolalarimizga zamonaviy bilim bersin deb talab qilamiz. Ammo zamonaviy bilim berish uchun, avvalo, murabbiyning o'zi ana shunday bilimga ega

bo'lishi kerak». Tarbiyachilarni interaktiv usullardan oqilona, maqsad va sharoitga muvofiq tarzda didaktik tamoyillarga asoslangan holda foydalanishga o'rgatish bugungi kunda zamonaviy pedagogikaning muhim masalalaridan biri hisoblanadi.

MTM tarbiyachilari o'z faoliyatlariga zamonaviy usullarni maktabgacha ta'limga oid ilmiy maqolalar, risolalar, mahalliy ilg'or tajribalarni o'rganish orqali tatbiq etib kelmoqdalar. Ba`zan, interaktiv usullarning mohiyati va maqsadini to'liq anglamagan holda qo'llamoqdalar. Shuning uchun malaka oshirish jarayonining o'zida interaktiv o'quv muhiti yaratilib, tarbiyachilar uning bevosita ishtirokchisiga aylansalar, ya`ni har bir interfaol usulni bevosita o'zlaridan o'tkazib o'zlashtirsalar, ushbu usullarni maktabgacha ta'limga moslashtirib, amaliyotga tatbiq etishlari shunchalik oson va qulay kechadi.

Maktabgacha ta'lim muassasalarida interaktiv usullardan «Aqliy hujum», «Rolli o'yin», «Kichik guruhlarda ishlash», «Bahs-munozara», «Galereyaga sayr», «Klaster», «Bumerang», «Enerjizerlar»dan foydalanish mumkin. Tarbiyachi mashg'ulot o'tkazish jarayonida mashg'ulotning boshi va oxirida mavzu yuzasidan bolalarning tushunchalarini aniqlash hamda olgan bilimlarini mustahkamlash uchun aqliy hujum usulidan foydalanishi maqsadga muvofiq. «Kichik guruhlarda ishlash» bolalarning o'zaro muloqot va fikr almashuviga asoslanadi. Bunda guruhda tahlil qilish, tekshirish asosida berilgan mavzu ishlab chiqiladi. «Rolli o'yinlar»da bolalarga biror muammoli vaziyat beriladi. Bolalar bu metod yordamida real hayot holatlarini jonlantiradilar.

Bahs-munozara metodida bolalarga bir kun oldin mavzu beriladi. Bolalar savollarga ota-onalaridan so'rab javob topib keladilar hamda berilgan savollarga javoblar «bahs-munozara» asosida olib boriladi.

Hozirgi kunda pedagogik texnologiya haqidagi aniq tushuncha va tasavvurlar bor bo'lsada, maktabgacha ta'lim muassasalari pedagoglarida texnologiyani metodikadan farqlay olmaslik kabi muammolar uchraydi. Vaholanki, ular orasida jiddiy farqlar mavjud bo'lib, quyida ular haqida nazariy ma'lumotlar berilgan

Pedagogik texnologiya – bolani mustaqil ijod qilish, bilim olish, fikrlashga o'rgatishni kafolatlaydigan jarayondir.

Metodika – pedagogning bilimi, ko'nikmasi, mahorati, shaxsiy sifatlari, temperamentiga bog'liq bo'lib, ma'lum shaxs, pedagog uchun qulay bo'lgan o'qitish usullari va yo'llari majmuidir. U alohida metodikalarga ajratiladi. Pedagogika fani ma'lum o'quv fanlarini o'qitish qonuniyatlarini tadqiq qiladi. Masalan, tillar metodikasi, arifmetika metodikasi va shu kabilar. Metodikaning pedagogik texnologiyadan farqini tushunish va amalda har ikkisidan unumli foydalana bilish talab etiladi.

«Pedagogik texnologiya» tushunchasi xususiy fanlar va mahalliy darajalardagi o'qitish metodikalari tushunchasi bilan mos keladigan hollar xususiy darajadagi pedagogik texnologiyalarga tegishli.

Texnologiyalarda ko'proq protsessual, miqdoriy va hisob-kitob komponentlari ifodalansa, metodikalarda maqsad, mazmun, sifat va variantli yo'naltiruvchi tomonlari ko'proq ifodalanadi. Texnologiya metodikalardan o'zining qayta tiklanuvchanligi, natijalarining turg'unligi, ko'plab «agar»lar (agar tarbiyachi iste'dodli, agar bolalar qobiliyatli bo'lsa, agar yaxshi ota-onalar bo'lsa...) yo'qligi bilan farq qiladi. Ya'ni, texnologiya tegishli tayyorgarlikka ega bo'lgan hamma mutaxassislar tomonidan qayta tiklash va qo'llash mumkinligi bilan juda ham individual bo'lgan metoddan farq qiladi.

Metod – biror harakatni amalga oshirish yo'li, usuli yoki ko'rinishi. Pedagogik texnologiya o'quv jarayoni (ya'ni, tarbiyachining bolaning faoliyati bilan), uning tarkibi, vositalari, usullari va shakllari bilan eng ko'p darajada bog'langan.

Pedagogik texnologiya davlat talablarini to'la o'zlashtirish, sifat darajasining kafolatidir. Pedagogik texnologiya o'quv jarayonining shunday loyihasiki, u bir kishi yoki biror ijodiy guruh tomonidan ishlab chiqiladi, undan barcha tarbiyachilar foydalana oladilar.

Bolaga bilimlar tayyor holda berilmaydi, u kelgusida bilimlarni manbalardan mustaqil ola bilish, fikrlay olish, mustaqil pozitsiyada tura olishga o'rgatiladi. Barcha bolalarni o'z qobiliyatlari ehtiyojlari darajasida albatta o'zlashtirib olishlari kafolatlanadi. Yuqorida keltirilgan interaktiv usullar va metodlardan foydalanish maktabgacha ta'lim sifati va samaradorligiga erishishda muhim ahamiyat kasb etadi. Uzluksiz ta'lim tizimining dastlabki bosqichi bo'lgan va uning poydevorini tashkil qiluvchi maktabgacha ta'lim hozirgi kunda ta'lim sifati va samaradorligini belgilashda asosiy o'rin egallaydi. Shu sababli maktabgacha ta'lim zamonaviy talablar asosida bo'lishi jiddiy ahamiyatga ega.

XULOSA

Demak, malaka oshirish kurslarida tinglovchilarni o'qitishda ta'lim jarayonida tarbiyachining mashg'ulotga tayyorgarlik modulini qo'llash usullari bilan tanishtirish muhim ahamiyat kasb etadi. Aytish joizki, har bir mashg'ulot avvalida tarbiyachi «bugungi pedagogik vaqtda bolalarga nimalarni o'rgata olaman?» degan savolni o'z oldiga qo'yishi va aniq maqsadni belgilab olishi zarur. Shuning uchun har bir tarbiyachi tayyorgarlik modulini yaratishida pedagogik vaziyat uchun ketadigan taxminiy vaqtni aniq belgilashi lozim.

ADABIYOTLAR

1. Barkamol avlod orzusi. To'plam. / Tuzuvchilar Sh.Quronov, H.Saidov, R.Ahliddinov. – T.: «Sharq», 1999.
2. Ramakaeva E. Odarennye i deti indigo: kak ix raspoznat'. // «Boshlang'ich ta'lim», 2016, 3-son.
3. «O'zbekistonda maktabgacha ta'lim tizimini modernizatsiyalashtirish – yuksak ma'naviyatli kelajak avlodni tarbiyalash negizidir» mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy anjumani materiallari. – T., 2009.
4. Ishmuhamedov R., Abduqodirov A., Pardaev A. Ta'limda innovatsion texnologiyalar. Amaliy tavsiyalar. – T.: «Iste'dod», 2008.
5. Yo'ldoshev J., Usmonov S. Zamonaviy pedagogik texnologiyalarni amaliyotga joriy qilish. – T.: «Fan va texnika», 2008.